

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 8. september 2022
(OR. en)

12003/22

Institutsioonidevaheline
dokument:
2022/0263(NLE)

SOC 475
GENDER 140
EMPL 325

SAATEMÄRKUSED

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	8. september 2022
Saaja:	Nõukogu peasekretariaat
Komisjoni dok nr:	COM(2022) 442 final
Teema:	Ettepanek: NÕUKOGU SOOVITUS Barcelona eesmärkide läbivaatamise kohta alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas

---

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2022) 442 final.

Lisatud: COM(2022) 442 final

Brüssel, 7.9.2022
COM(2022) 442 final

2022/0263 (NLE)

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

Barcelona eesmärkide läbivaatamise kohta alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Oma 2021. aasta kõnes olukorrast Euroopa Liidus tegi president von der Leyen teatavaks Euroopa hooldusstrateegia, et toetada mehi ja naisi parima hoolduse saamisel eri eluetappides ning nende jaoks parima töö- ja eraelu tasakaalu leidmisel. Algatus koosneb komisjoni teatisest Euroopa hooldusstrateegia kohta,¹ millele on lisatud kaks nõukogu soovitusete ettepanekut, millest üks puudutab alusharidust ja lapsehoiude käsitlevate Barcelona eesmärkide läbivaatamist ning teine pikaajalist hooldust².

Alusharidus- ja lapsehoiuteenuste kättesaadavus on naiste tööturul osalemise üks peamisi tegureid. Emade tööturul osalemise ning laste alushariduses ja lapsehoiuse osalemise määra vaheline seos on eriti tugev nende emade puhul, kelle noorim laps on alla kolmeaastane. Seda silmas pidades määras Euroopa Ülemkogu³ 2002. aastal kindlaks lapsehoiude käsitlevad Barcelona eesmärgid, et suurendada alusharidus- ja lapsehoiuteenuste osutamise edendamiseks naiste osalemist tööturul. Euroopa Ülemkogu seadis kaks eesmärki: laste puhul alates kolmandast eluaastast kuni kohustusliku koolieani 90 % osalemismäär ja alla kolmeaastastele laste puhul 33 % osalemismäär⁴. Kuigi ELi tasandil keskmiselt on Barcelona eesmärgid saavutatud, on mõned liikmesriigid märkimisväärselt maha jäänud ja erinevused püsivad eelkõige madalama sissetulekuga leibkondadest pärit laste puhul.

Käesoleva soovitusete eesmärk on julgustada liikmesriike suurendama alushariduses ja lapsehoiuse osalemist, et soodustada naiste osalemist tööturul ning parandada laste, eriti haavatavas olukorras olevate või ebasoodsatest oludest pärit laste sotsiaalset ja kognitiivset arengut. Täpsemalt teeb komisjon ettepaneku Barcelona eesmärgid läbi vaadata, et anda uut hoogu liikmesriikide ülespoole suunatud majandusliku ja sotsiaalse lähenemise edasisele edendamisele seoses laste osalemisega alushariduses ja lapsehoiuse⁵ ning seega suurendada naiste osalemist tööturul ja kaotada sooline tööhõivelõhe⁶. Soovitus käsitleb ka Barcelona eesmärkide saavutamiseks olulisi lisamõõtmeid, eelkõige alushariduse ja lapsehoiuse taskukohasust, juurdepääsetavust ja kvaliteeti, mis on vanemate ja laste vajadustele vastamiseks keskse tähtsusega ning mõjutavad seega selliste teenuste tegelikku kasutamist. Lisaks kutsutakse selles liikmesriike üles võtma arvesse laste alushariduses ja lapsehoiuse osalemise ajamahukust, mis peaks olema piisav, et vanemad saaksid sisuliselt tegeleda tasustatud tööga, ning alushariduses ja lapsehoiuse osalevate vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste osakaalu.

Naiste tööhõive on alates 2002. aastast stabiilselt kasvanud ning oli 2021. aastal 67,7 % võrreldes 2010. aasta 60,7 %ga,⁷ kuigi 2020. aastal see COVID-19 kriisi tõttu langes

---

¹ COM(2022) 440.

² COM(2022) 441.

³ Barcelona Euroopa Ülemkogu, 15.–16. märts 2002, dokument SN 100/1/02 REV 1, 2002.

⁴ Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele, „Barcelona eesmärgid“, 2013, [Barcelona eesmärgid \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/e0000000-1234-4000-9000-000000000000/asset/document/1234567890/1234567890.pdf).

⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“, COM(2020) 152 final.

⁶ Sooline tööhõivelõhe tähendab meeste ja naiste tööhõivemäära erinevust protsendipunktides.

⁷ Eurostat, tööhõive ja tegevus soo ja vanuse kaupa – aastaandmed, kättesaadav veebilehel [„Employment and activity by sex and age - annual data“ \(LFSI_EMP_A\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&code=sdg_8_4_1).

(66,1 %). Selle kasvusuundumusega kaasneb naiste haridustaseme kasv: rohkem naisi omandab kõrghariduse ja saab kõrgema taseme kraade⁸.

Hoolimata neist edasiminekutest on sooline tööhõivelõhe ikka veel märkimisväärne – 2021. aastal oli see 10,8 protsendipunkti⁹. Eurofoundi hinnangul oli soolisest tööhõivelõhest tulenev kahju 2018. aastal 320 miljardit eurot. Suurema osa sellest summast moodustavad tulumaks ja sotsiaalkindlustusmaksed, mis jäid majandusel saamata, kuna naised ei osalenud tööhõives¹⁰. Sooline tööhõivelõhe on tihedalt seotud hoolduskohustustega. Naised on endiselt laste ja hooldust vajavate täiskasvanute peamised hooldajad ning kannavad põhivastutust majapidamistöõde eest. See tasakaalustamatus piirab nende võimalust tasustatud tööd teha ja selleks aega leida.

2021. aastal EL 27s korraldatud tööjõu-uuringus märkis 27,9 % 25–49aastastest mittetöötavatest naistest, et laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest hoolitsemine on peamine põhjus, miks tööd ei otsita, võrreldes vaid 8,0 %ga meestest¹¹. 2019. aastal ehk enne pandeemiat olid need arvud vastavalt 32,6 % ja 7,6 %¹². Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (EIGE) märgib, et hoolduskohustused hoiavad Euroopas tööturult eemal 7,7 miljonit naist ja sunnivad paljusid naisi töötama üksnes osalise tööajaga: 29 % osalise tööajaga töötavatest naistest nimetasid selle peamise põhjusena hoolduskohustusi, võrreldes üksnes 6 %ga meestest¹³.

Sooline hoolduslõhe ehk tasustamata hooldustööle kulutatud aja erinevus naiste ja meeste vahel on seotud soostereotüüpidena naiste ja meeste ametite ja rollide kohta ning tugevdab neid soostereotüüpe veelgi. Naistelt oodatakse ikka veel laialdaselt, et nad tegeleksid tasustamata hooldusega rohkem kui mehed, isegi kahe palgasajaga perekondades. Enne COVID-19 kriisi tegid paarisuhtes elavad töötavad naised, kellel oli alla seitsmeaastaseid lapsi, ELis keskmiselt 39 tundi tasustamata tööd nädalas, võrreldes samas olukorras olevate töötavate meeste 19 tunniga nädalas¹⁴. Ebakindlas töösuhtes olevate naiste puhul oli sooline hoolduslõhe suurem.

Seoses hooldusteenuste lõpetamise ja piiramisega pandeemia ajal oodati naistelt veelgi rohkem hooldustöö tegemist. COVID-19 kriis on süvendanud soolist ebavõrdsust tasustamata hoolduses,¹⁵ tugevdanud traditsioonilisi soorolle ja nurjanud senised mõõdukad edusammud

⁸ Euroopa Komisjoni aruanne „Report on gender equality in the EU“, 2021, [annual_report_ge_2021_en.pdf \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

⁹ [Statistika | Eurostat \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

¹⁰ Eurofound, „Women and labour market equality: Has COVID-19 rolled back recent gains?“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 2020.

¹¹ Eurostati andmebaasi tabel LFSA_IGAR, „Puuetega laste või täiskasvanute hooldamine ning muud perekondlikud või isiklikud põhjused“, tööturult eemale jäänud, kuid töötada soovivate 15–64aastaste inimeste osakaal.

¹² EIGE, uuringudokument soolise võrdõiguslikkuse ja COVID-19 sotsiaal-majandusliku mõju kohta, 2021, lk 15, [„Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic“ | Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eige/en/publications/gender-equality-and-the-socio-economic-impact-of-the-covid-19-pandemic).

¹³ EIGE, „Gender inequalities in care and consequences for the labour market“, 2020, [„Gender inequalities in care and consequences for the labour market“ | Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eige/en/publications/gender-inequalities-in-care-and-consequences-for-the-labour-market).

¹⁴ Eurofound, kuuenda Euroopa töötingimuste uuringu ülevaatearuanne, 2019, Sixth European Working Conditions Survey – Overview report | Eurofound (europa.eu).

¹⁵ Blasko, Z. ja Sanjuan Belda, J., „Division of Childcare and Housework among Men and Women during COVID-19 lockdowns“, Euroopa Komisjon, Teadusuuringute Ühiskeskus, 2022, JRC128157, <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC128157>.

soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas¹⁶. Vastavalt Eurofoundi e-uuringule elamise, töötamise ja COVID-19 kohta¹⁷ kulutasid naised, kellel oli kuni 12aastaseid lapsi, pandeemia ajal lapsehoiule keskmiselt 62 tundi nädalas, võrreldes samas olukorras meeste 36 tunniga ning majapidamistöodele 23 tundi võrreldes meeste 15 tunniga. Peaaegu kolmandik (29 %) neist naistest märkis, et neil on hoolduskohustuste tõttu raske oma tööle keskenduda, võrreldes 11 %ga meestest.

Euroopa sotsiaalõiguste samba kohaselt tuleb tagada ja edendada naiste ja meeste võrdset kohtlemist ja võrdseid võimalusi kõigis valdkondades, sealhulgas seoses tööturul osalemise, töötingimuste ja karjääri võimalustega. Selles on tunnustatud ka lapse õigust kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule, laste õigust kaitsele vaesuse eest ning ebasoodsatest oludest pärit laste õigust erimeetmete võrdsete võimaluste edendamiseks.

Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas seati peamiseks eesmärgiks suurendada üldist tööhõivemäära 2030. aastaks vähemalt 78 %ni elanikkonnast (vanuses 20–64); ELi juhid avaldasid selle üle heameelt 2021. aasta mais Porto tippkohtumisel ja 2021. aasta juuni Euroopa Ülemkogul. Selle üldeesmärgi saavutamiseks peab Euroopa püüdma vähendada soolist tööhõivelõhet 2019. aastaga võrreldes vähemalt poole võrra ning suurendama alusharidus- ja lapsehoiuteenuste osutamist, aidates seega töö- ja eraelu paremini ühitada ning toetades naiste suuremat osalemist tööturul.

2019. aasta töö- ja eraelu tasakaalu direktiiviga¹⁸ on ette nähtud perepuhkuse miinimumstandardid: i) kehtestati õigus tasulisele isapuhkusele ja hooldaja puhkusele ning tugevdati mitteülekantavat ja tasulist vanemapuhkust ning ii) kehtestati hoolduskohustustega töötajate õiguse taotleda paindlikku tööaja korraldust, et soodustada hoolduse võrdset jagamist naiste ja meeste vahel. Kvaliteetsete, juurdepääsetavate ja taskukohaste alusharidus- ja lapsehoiuteenuste osutamine täiendab töö- ja eraelu tasakaalustamisel tööaja korraldust ja on äärmiselt oluline, et võimaldada vanematel, eelkõige emadel, tööturul osaleda.

Avaliku sektori toetus alusharidusele ja lapsehoiule on sotsiaalne investering, mis toob üksikisikutele, ühiskonnale ja majandusele tervikuna mitmesugust kasu. See edendab naiste osalemist tööturul, kannustab naisi asuma täisajaga tööle, parandab laste arengut, tugevdab sotsiaalset kaasamist ja õiglust ning aitab kaotada põlvest põlve edasi kanduvat vaesust. Tööjõunappust ja püsivaid tööjõulõhesid silmas pidades annab naiste tööturul osalemise suurendamine, sealhulgas alusharidusele ja lapsehoiule juurdepääsu parandamisega, hea võimaluse saavutada kaasav ja kestlik majanduskasv¹⁹. Investeringutel alusharidusse ja lapsehoiule on ka märkimisväärne töökohtade loomise potentsiaal. Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) hiljutine uuring näitab, et kui investeerida igal aastal 1,1 % SKPst

¹⁶ EIGE, uuringudokument soolise võrdõiguslikkuse ja COVID-19 sotsiaal-majandusliku mõju kohta, 2021, lk 36, „[Gender equality and the socio-economic impact of the COVID-19 pandemic](#)“ | Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut (europa.eu).

¹⁷ Eurofoundi aruanne elamise, töötamise ja COVID-19 kohta, 2020, „Living, working and COVID-19“ | Eurofound (europa.eu).

¹⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1158, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL (ELT L 188, 12.7.2019, lk 79).

¹⁹ „The Macro-Economic Benefits of Gender Equality“, Euroopa Komisjon, *European Economy Brief*, märts 2022; vt ka 24. novembri 2021. aasta ettepanek komisjoni ja nõukogu ühise tööhõivearuande kohta, COM(2021) 743 final.

alusharidusse ja lapsehoidu ning 1,8 % SKPst pikaajalisse hooldusesse, loodaks Euroopas 2035. aastaks 26,7 miljonit täiendavat töökohta²⁰.

Sellised investeeringud võivad tuua täiendavat maksu- ja sotsiaalkindlustustulu. Üldiselt kasvaks maksu- ja sotsiaalkindlustustulu tänu suurematele sissetulekutele ja suuremale tööhõivele, mis vähendaks hoolduspoliitika meetmete kogu rahastamisvajadust 3 %-lt SKPst (enne makse) 2 %-le SKPst netoarvestuses (pärast makse)²¹. ILO hinnangul suudavad liikmesriigid hooldussektorisse tehtud investeeringutelt tagasi teenida keskmiselt umbes 55 %, olenevalt eelkõige vajalike investeeringute summast, asjaomase liikmesriigi tööjõunõudlusest ja maksutasemest. Liikmesriigid saavad parandada alusharidusse ja lapsehoidu tehtavate investeeringute fiskaalset jätkusuutlikkust, kui hindavad nende mõju riigi rahandusele ja tagavad kulutasuvuse, muu hulgas riigi rahanduse üldise jätkusuutlikkusega kooskõlas olevate rahastamismehhanismide tõhusa ülesehitusega.

Lisaks alusharidusse ja lapsehoidu investeerimisele on paljud liikmesriigid kehtestanud seadusliku õiguse kohale alusharidus- ja lapsehoiuasutuses, samas kui teised on muutnud alushariduses ja lapsehoiuis osalemise kohustuslikuks, eriti viimasel aastal enne algkooli. Seadusliku õiguse andmise korral peavad ametiasutused tagama koha igale lapsele (seadusliku õigusega hõlmatud vanusevahemikus), kelle vanemad seda nõuavad, samas kui riikides, kus alusharidus ja lapsehoid on kohustuslik, peavad ametiasutused tagama piisava arvu koolieelse lasteasutuse kohti *kõikidele* lastele, kes on seadusliku kohustusega hõlmatud vanusevahemikus. Enamikus liikmesriikides on selline seaduslik õigus juba olemas, kuid õiguse algusajal on märkimisväärsed erinevusi. Vanus, mille puhul lastele on tagatud koht alusharidus- ja lapsehoiuasutuses, on Euroopas väga erinev. Üksnes seitse ELi liikmesriiki²² on kehtestanud lastele seadusliku õiguse kohale alusharidus- ja lapsehoiuasutuses alates väikelapsest (6–18 kuud). See järgneb sageli vahetult lapsehoolduspuhkuse lõpule, sest ideaalis ei tohiks piisavalt tasustatud perepuhkuse lõpu ning alusharidus- ja lapsehoiuasutuses koha saamise seadusliku õiguse vahele vahet jääda. Kolmeaastastel või vanematel lastel on see seaduslik õigus 13 liikmesriigis²³ ja mõni liikmesriik kohustus seda kehtestama oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava raames²⁴.

Tõendid näitavad, et kvaliteetsel alusharidusel ja lapsehoiul on oluline roll lapse kognitiivse, sotsiaalse ja haridusliku arengu toetamisel juba varases eas²⁵. Selline parandamine annab sageli paremaid õpitulemusi ja tööväljavaateid hilisemas elus²⁶. Kvaliteetses alushariduses ja lapsehoiuis osalemine on kasulik kõigile lastele, eriti aga neile, kes on ebasoodsas olukorras. See on tähtis vahend ebavõrdsuse vastu võitlemiseks, laste võimaliku ebasoodsa sotsiaalse

²⁰ „Care at work: Investing in care leave and services for a more gender equal world of work“, ILO, 7. märts 2022.

²¹ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon (ILO), ILO hoolduspoliitika investeeringute simulaator, Genf, 2022 (avaldatakse peatselt).

²² Taani, Saksamaa, Eesti, Läti, Sloveenia, Soome ja Rootsi.

²³ Lisaks eespool loetletutele Belgia, Tšehhi Vabariik, Prantsusmaa, Luksemburg, Poola, Hispaania; Euroopa Komisjon, Eurydice'i poliitikaülevaade „Early Childhood Education and Care“, 2019, lk 6; üksikasjalik ülevaade liikmesriikide süsteemidest on esitatud Euroopa Komisjoni Eurydice'i taastaruandes „Structural Indicators for Monitoring Education and Training systems in Europe“, 2021, lk 12.

²⁴ Nt Slovakkia, komisjoni talituste töödokument „Slovakkia taaste- ja vastupidavuskava analüüs“, SWD(2021) 161 final, 21. juuni 2021.

²⁵ Nõukogu järeldused, mis käsitlevad strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal („ET 2020“) (ELT C 119, 28.5.2009, lk 2).

²⁶ Euroopa Komisjon, Euroopa tööhõive ja sotsiaalarengu aastaaruanne „Young Europeans: employments and social challenges ahead“, 5. peatükk, juuni 2022.

olukorraga tegelemiseks²⁷ ja võrdsete võimaluste edendamiseks. Neid aspekte on konkreetselt mainitud nõukogu 2019. aasta soovitusel kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu kohta²⁸ ning Euroopa lastegarantiis²⁹. Kasu ulatub asjaomastest lastest kaugemale. Üksikisiku tasandil on alushariduses ja lapsehoiuses osalemine seotud kõrgema haridustaseme, suurema sissetuleku, parema sotsiaalse integratsiooni ja parema tervisega. Ühiskondlikul tasandil saadakse samuti palju kasu alates väiksematest kulutustest sotsiaalhoolekandele ja madalamatest kuritegevuse määradest kuni suurema maksutulu ja parema sotsiaalse sidususe³⁰.

Käesolevas kavandatud soovitusel käsitletakse ka alusharidus- ja lapsehoiusektori töötingimusi. Sektori töötajatel, kellest paljud on naised, on sageli rasked töötingimused ja piiratud karjääriväljavaated. Töötingimuste parandamiseks on vaja tugevamat sotsiaaldialoogi, piisavat palka ning täiendus- ja ümberõppe võimalusi. Alusharidus- ja lapsehoiutöötajate õiglaste töötingimuste edendamine peaks sektoris aitama leida ja hoida töötajaid – nii mehi kui ka naisi – ning võib ühtlasi aidata võidelda soolise eraldatuse vastu sektoris ja leevendada paljudes riikides esinevat töötajate nappust³¹. See on oluline ka hoolduse kvaliteedi tagamisel. EL toetab liikmesriikide investeeringuid ja reforme alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas oma eri rahastamisvahendite, eelkõige Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+ ning taaste- ja vastupidavusrahastu kaudu. See toetus on eriti oluline territoriaalse ebavõrdsuse kaotamiseks liikmesriikides ja nende vahel. EL pakub reformideks tehnilise toe instrumendi raames ka otsest tehnilist tuge. Komisjon teeb alusharidus- ja lapsehoiupoliitika rakendamise üle järelevalvet ja hindab edusamme Barcelona eesmärkide saavutamisel Euroopa poolaasta raames ning jätkab seda.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Alusharidust ja lapsehoiu käsitlevate Barcelona eesmärkide läbivaatamine on teatavaks tehtud soolise võrdõiguslikkuse strateegias 2020–2025³². See on üks strateegias tutvustatud algatustest, mille eesmärk on edendada naiste majanduslikku võimestamist ning hoolduskohustuste võrdset jagamist naiste ja meeste vahel. Läbivaatamine on teatavaks tehtud ka ELi lapse õiguste strateegias³³ ja Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas³⁴ osana jõupingutustest saavutada 2030. aastaks peamine eesmärk, et üldine tööhõivemäär oleks 78 %, ja täiendav eesmärk vähendada soolist tööhõivelõhet 2019. aastaga võrreldes vähemalt poole võrra.

²⁷ Komisjoni 20. veebruari 2013. aasta soovitus 2013/112/EL „Investeeringutes lastesse: aitame neil välja rabeleda ebasoodsate olude ringist“ (ELT L 59, 2.3.2013, lk 5–16).

²⁸ Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiustsüsteemide kohta (ELT C 189, 5.6.2019, lk 4–14).

²⁹ Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantiit (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14–23).

³⁰ „Benefits of early childhood education and care and the conditions for obtaining them“, Euroopa Komisjon, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2018.

³¹ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, „Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel“, kättesaadav aadressil: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang--en/index.htm.

³² Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslik liit: soolise võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“, COM(2020) 152 final.

³³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final, 24. märts 2021, lk 1–23.

³⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava“, COM(2021) 102 final, 4. märts 2021.

Teatises „Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks“³⁵ rõhutas komisjon muu hulgas seda, kui tähtis on võtta liikmesriikide toetamiseks meetmeid, et nad parandaksid juurdepääsu taskukohasele ja kvaliteetsele alusharidusele ja lapsehoiule, kuna sellega saavutatakse hoolduskohustustega töötajate puhul parem töö- ja eraelu tasakaal.

Töö- ja eraelu tasakaalu direktiivi eesmärk on julgustada hoolduskohustusi naiste ja meeste vahel paremini jagama, tugevdades seaduslikku õigust perepuhkusele ja andes õiguse taotleda paindlikku töötaja korraldust. See hõlmab eelkõige kahte kuud mitteülekantavat ja piisavalt tasustatud vanemapuhkust mõlemale vanemale. Andes mitteülekantava õiguse perepuhkusele, on töö- ja eraelu tasakaalu direktiivi eesmärk julgustada isasid oma õigusi kasutama, soodustades nii emade naasmist tööturule.

2019. aasta soovitusena kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteede kohta (edaspidi „alushariduse ja lapsehoiu soovitus“) püütakse toetada liikmesriike alusharidus- ja lapsehoiusteede juurdepääsetavamaks ja kvaliteetsemaks muutmisel. Alushariduse ja lapsehoiu soovitus sisaldab kvaliteediraamistikku, millest liikmesriigid saavad alushariduse ja lapsehoiu juurdepääsetavamaks ja kvaliteetsemaks muutmisel juhinduda. See kujundab ühise arusaama kvaliteedi tähendusest alushariduses ja lapsehoiuses. Käesolev ettepanek tugineb alushariduse ja lapsehoiu soovitusel ning kvaliteediraamistikule, rõhutades elemente, mis on naiste tööturul osalemise edendamisel ning lapsevanemate usalduse suurendamisel alushariduse ja lapsehoiu vastu eriti olulised, nagu töötajate ja laste suhtarv, töötajate kvalifikatsioon ja pidev täiendusõpe ning alusharidus- ja lapsehoiusteede juhtimine.

2020. aasta teatises Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025³⁶ on kaasatus ja sooline võrdõiguslikkus nimetatud ühena kuuest valdkonnast, kus tuleb jõupingutusi tugevdada. Teatisest lähtuvalt võttis nõukogu 19. veebruaril 2021 vastu resolutsiooni, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030),³⁷ ning sisaldab ELi tasandi eesmärki, et alushariduses ja lapsehoiuses peaks osalema vähemalt 96 % lastest vanuses kolmandast eluaastast kuni kohustusliku alghariduse alustamise eani. Resolutsioonis on esile tõstetud ka hariduse ja koolituse valdkonnas parema kvaliteedi, võrdsete võimaluste, kaasatuse ja kõigile edu tagamise olulisust. Järgpidevuse tagamiseks on käesolevas ettepanekus kasutatud kolmeaastast kuni kohustusliku alghariduse alustamise eani vanuserühma puhul läbivaadatud Barcelona eesmärgina Euroopa haridusruumi eesmärki.

Komisjoni 2021. aasta märtsis vastu võetud ELi lapse õiguste strateegia³⁸ koondab ühe sidusa poliitikaraamistiku alla kõik olemasolevad ja tulevased lapse õiguste alased algatused ja meetmed, sealhulgas Barcelona eesmärkide läbivaatamine. Strateegia eesmärk on pakkuda lastele Euroopa Liidus ja kogu maailmas võimalikult head elu, suurendades laste osalemist ühiskonnas ja tagades nende õigused kooskõlas ÜRO lapse õiguste konventsiooniga.

³⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Algatus lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamiseks“, COM(2017) 252 final, 26. aprill 2017, lk 1–16.

³⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele Euroopa haridusruumi saavutamise kohta aastaks 2025, COM(2020) 625 final, 30. september 2020, lk 1–29.

³⁷ Nõukogu resolutsioon, mis käsitleb strateegilist raamistikku üleeuroopaliseks koostööks hariduse ja koolituse alal, et liikuda Euroopa haridusruumi loomise suunas ja kaugemale (2021–2030) (ELT C 66, 26.2.2021, lk 1–21).

³⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final, 24. märts 2021, lk 1–23.

Strateegias keskendutakse muu hulgas laste sotsiaal-majanduslikule kaasamisele, tervisele ja haridusele ning käsitletakse alusharidust ja lapsehoiud kõigile lastele kaasava ja kvaliteetse hariduse pakkumise osana. Euroopa Liidu Nõukogu rõhutas oma 9. juuni 2022. aasta järeldustes ELi lapse õiguste strateegia kohta, et kõigil lastel on õigus omada mittediskrimineerivat juurdepääsu peamistele teenustele, nagu alusharidus ja hooldus, tervishoid, toitumine ja eluase, mis on olulised laste arengu ja heaolu jaoks³⁹.

14. juunil 2021 vastu võetud nõukogu soovitusel, millega luuakse Euroopa lastegarantii, püütakse ennetada sotsiaalset tõrjutust ja selle vastu võidelda ning toetada liikmesriikide jõupingutusi selle nimel, et tagada abi vajavatele lastele juurdepääs kvaliteetsetele põhiteenustele, sealhulgas tasuta ja tõhus juurdepääs alusharidusele ja lapsehoiule. 2019. aastal osales ELis alushariduses ja lapsehoiuis ligikaudu 27 % vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatest lastest vanuses 0–2 eluaastat. Kuigi see tähendab 2010. aastaga võrreldes umbes 11 protsendipunkti kasvu, on see oluliselt madalam kui laste üldpopulatsiooni osalusmäär (35 %)⁴⁰.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Ettepanek täiendab mitut ELi algatust ja on nendega kooskõlas.

See on täielikult kooskõlas ELi mitmeaastase finantsraamistikuga 2021–2027, milles on ette nähtud ELi rahastamisvõimalused selliste vahendite raames nagu Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond+, sealhulgas selle tööhõive ja sotsiaalse innovatsiooni haru, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond, Õiglase Ülemineku Fond, programmid „Euroopa horisont“ ja „Digitaalne Euroopa“, mis kõik aitavad oluliselt toetada liikmesriikide investeeringuid juurdepääsetavatesse, taskukohastesse ja kvaliteetsetesse alusharidus- ja lapsehoiutaristutesse ja -teenustesse. Ka tehnilise toe instrumendi kaudu saab toetada reforme ja investeeringuid. Ettepanek on täielikult kooskõlas ka määrusega, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu toetuskõlblikeks reformideks ja investeeringuteks, et leevendada koroonaviiruse pandeemia majanduslikku ja sotsiaalset mõju ning muuta Euroopa majandus ja ühiskond rahastu eesmärgi kontekstis kestlikumaks ja vastupidavamaks ning rohe- ja digipöörde probleemideks ja võimalusteks paremini ettevalmistunuks.

Ettepanek on kooskõlas ka võrdõiguslikkuse liidu saavutamist käsitlevate komisjoni strateegiate ja tegevuskavadega. ELi rassismivastase tegevuskava 2020–2025⁴¹ eesmärk on võidelda rassismi vastu poliitika ja rahastamisprogrammidega sellistes valdkondades nagu tööhõive, eluasemed ning juurdepääs tervishoiule ja haridusele. Muu hulgas püütakse sellega tagada rassilise või etnilise vähemuse päritoluga lastele võrdne juurdepääs haridusele. Samuti edendab see õpetajate väljaõpet kõikide lastega töötamiseks. Tegevuskavaga nähti ette, et komisjon avaldab 2021. aastal aruande ELi rassilise võrdõiguslikkuse direktiivi kohaldamise

---

³⁹ Nõukogu 9. juuni 2022. aasta järeldused Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia kohta, 10024/22, vt <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10024-2022-INIT/et/pdf>.

⁴⁰ Euroopa Komisjon, Euroopa tööhõive ja sotsiaalarengu aastaaruanne „Young Europeans: employments and social challenges ahead“, 5. peatükk, ISSN 2315-2540, juuni 2022.

⁴¹ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“, COM(2020) 565 final, 18. september 2020, lk 1–26.

kohta, millega keelatakse diskrimineerimine etnilise või rassilise päritolu alusel (sh roma laste diskrimineerimine) eri valdkondades, nagu haridus ja sotsiaalkaitse⁴².

Romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlevas ELi strateegilises raamistikus⁴³ ning 12. märtsil 2021 vastu võetud nõukogu soovitus romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta⁴⁴ kutsutakse liikmesriike üles võitlema romade, eelkõige roma laste mitmekordse ja struktuurse diskrimineerimise vastu ning võtma jõulisemaid meetmeid, et toetada roma lapsi ja nende perekondi sellistes omavahel seotud valdkondades nagu tööhõive, sotsiaalteenused, kvaliteetne kaasav tavaharidus ning alusharidus ja lapsehoid, tervishoid, eluase ning esmatähtsate teenuste kättesaadavus, toitumine ja juurdepääs vabaajategevusele. Raamistikus on seatud eesmärgiks vähendada roma laste alushariduses ja lapsehoius osalemise lõhet 2030. aastaks vähemalt poolt võrra.

Komisjoni integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021–2027⁴⁵ keskendub teguritele, mis võimaldavad rändajate ja rändetaustaga ELi kodanike, sealhulgas laste edukat integratsiooni ja kaasamist eri tasanditel, nagu haridus ja koolitus, tööhõive ja oskused ning tervis ja eluase.

Puuetega inimeste õiguste strateegiaga aastateks 2021–2030⁴⁶ püütakse parandada puuetega inimeste elu ELis ja kaugemalgi ning edendada nende täielikku ja võrdset osalemist kõikides eluvaldkondades. Strateegia käsitleb teistega võrdsetel alustel osalemist kõikidel haridustasemetel ja hariduse vormides, sealhulgas alushariduses ja lapsehoius, ning iseseisva elu ja kogukonnapõhiste teenuste edendamist. See on kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooniga, mille osalised on EL ja kõik liikmesriigid ning mille kohaselt peavad osalised võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada puuetega lastele kõigi inimõiguste ja põhivabaduste täielik teostamine teiste lastega võrdsetel alustel. Kooskõlas strateegiaga on puuetega laste ja vanemate vajadusi käesolevas soovituses täielikult arvesse võetud, eelkõige juurdepääsetavust käsitlevates sätetes.

Ettepanek on vastuseks ka Euroopa tuleviku konverentsi soovitusele demograafilise siirde kohta (ettepanek nr 15) ning mittediskrimineerimise, võrdõiguslikkuse ja elukvaliteedi kohta (ettepanek nr 29). Ettepanek nr 15 sisaldab üleskutset „tagada kogu ELis kvaliteetne, taskukohane ja juurdepääsetav lapsehoid, et emad ja isad saaksid oma töö- ja eraelu kindlalt ühitada“ ning „tagada abi vajavate laste juurdepääs sellistele teenustele nagu haridus ja

---

⁴² Komisjoni aruanne Euroopa Parlamendile ja nõukogule nõukogu direktiivi 2000/43/EÜ (millega rakendatakse võrdse kohtlemise põhimõtte sõltumata isikute rassilisest või etnilisest päritolust (rassilise võrdõiguslikkuse direktiiv)) ja nõukogu direktiivi 2000/78/EÜ (millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (võrdse tööalase kohtlemise direktiiv)) kohaldamise kohta, COM(2021) 139 final, 19. märts 2021, lk 1–26.

⁴³ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Võrdõiguslikkuse liit: romade võrdõiguslikkust, kaasamist ja osalemist käsitlev ELi strateegiline raamistik“, COM(2020) 620 final, 7. oktoober 2020, lk 1–17.

⁴⁴ Nõukogu 12. märtsi 2021. aasta soovitus romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta (ELT C 93, 19.3.2021, lk 1–14).

⁴⁵ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Integratsiooni ja kaasamise tegevuskava aastateks 2021–2027“, COM(2020) 758 final, 24. november 2020, lk 1–25.

⁴⁶ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Võrdõiguslikkuse liit. Puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“, COM(2021) 101 final, 3. märts 2021, lk 1–29.

hooldus⁴⁷. Ettepanek nr 29 sisaldab üleskutset tagada „taskukohaste lasteaedade [...] rajamine ja edendamine ning tasuta lapsehoid abi vajavatele inimestele⁴⁷“.

Samuti aitab käesolev soovitus saavutada kestliku arengu eesmäärke, mis võeti vastu 2015. aastal ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030 osana ning mis toovad esile soolise võrdõiguslikkuse olulisust (eesmärgid 5.4 ja 8.5) ning alushariduse ja lapsehoiu asjakohasust (eesmärk 4.2), rõhutades vajadust võtta neis valdkondades meetmeid.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklil 292 (mille kohaselt võtab nõukogu komisjoni ettepaneku põhjal vastu soovitusel) koostoimes ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punktiga i.

ELi toimimise lepingu artikli 153 lõike 1 punkti i kohaselt toetab ja täiendab Euroopa Liit liikmesriikide meetmeid meeste ja naiste võrdõiguslikkuse valdkonnas seoses nende võimalustega tööturul, et saavutada ELi toimimise lepingu artiklis 151 sätestatud eesmärgid. ELi toimimise lepingu artikli 151 kohaselt hõlmavad ELi ja liikmesriikide eesmärgid elu- ja töötingimuste parandamist, piisavat sotsiaalkaitset ja inimressursside arendamist, et tagada kestvalt kõrge tööhõive ning võidelda tõrjutuse vastu. Nende eesmärkide saavutamisele aitab kaasa kõigile ELis elavatele lastele võrdsete võimaluste tagamine.

Ettepanek aitab saavutada Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) eesmäärke, eelkõige võidelda sotsiaalse tõrjutuse ja diskrimineerimise vastu, edendada naiste ja meeste võrdõiguslikkust ning kaitsta lapse õigusi (ELi lepingu artikkel 3).

Samuti aitab ettepanek rakendada Euroopa Liidu põhiõiguste hartat, eriti selle artiklit 14, milles on tunnistatud igapäevane õigust haridusele, artiklit 23, milles on tunnistatud naiste ja meeste võrdõiguslikkust, artiklit 24, milles on tunnistatud, et lastel on õigus heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele, ning artiklit 33, milles on sätestatud, et perekond peab olema õigusliku, majandusliku ja sotsiaalse kaitse all.

Käesolev ettepanek ei ületa ELi reguleerimisvõimet ja sellega ei panda liikmesriikidele siduvaid kohustusi. Liikmesriigid otsustavad vastavalt oma siseriiklikule olukorrale, kuidas nad saavad nõukogu soovitusel kõige paremini kasutada.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Kuigi alusharidust ja lapsehoidu ning naiste tööturul osalemist käsitleva poliitika eest vastutavad liikmesriigid, on EL pädev liikmesriikide meetmeid toetama ja täiendama.

Ettepanek tagab, et ELi tasandi meetmetel on lisaväärtus. Sellega täidetakse poliitiline kohustus teha edusamme naiste ja meeste võrdsete võimaluste ja eriti naiste tööturul osalemise valdkonnas ning edendada kõigi laste õigusi, võrdseid võimalusi ja heaolu.

• Proportsionaalsus

Ettepanek täiendab liikmesriikide jõupingutusi naiste ja meeste ebavõrdsuse kõrvaldamise, naiste tööturul osalemise ning kõigi laste õiguste, võrdsete võimaluste ja heaolu edendamise

⁴⁷ Euroopa Komisjon, Euroopa tuleviku konverents, lõpparuanne, mai 2022.

valdkonnas. Selles võetakse arvesse liikmesriikide tavasid ja riiklike süsteemide mitmekesisust. Soovitus tunnistatakse, et erinevad riigisisesed, piirkondlikud või kohalikud olud võivad kaasa tuua erinevused soovitusel rakendamises. See võimaldab liikmesriikidel rakendada soovitusel vastavalt oma konkreetsetele tingimustele.

Ka vahendi valikul oli proportsionaalsuse kaalutlustel keskne roll.

- **Vahendi valik**

Kavandatud õigusakt on ettepanek nõukogu soovitusel kohta, milles järgitakse subsidiaarsuse ja proportsionaalsuse põhimõtet. Ettepanek põhineb kehtival Euroopa Liidu õigusel ja poliitikal ning on kooskõlas vahenditega, mis on olemas Euroopa Liidu meetmete jaoks sotsiaalpoliitika valdkonnas. Õigusaktina annab ettepanek tunnistust liikmesriikide pühendumusest käesolevas soovitusel kirjeldatud eesmärkidele ja meetmetele ning on tugev alus Euroopa tasandi koostööle selles valdkonnas, kusjuures selles võetakse samal ajal täielikult arvesse liikmesriikide pädevust.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon konsulteeris käesoleva algatuse üle ulatuslikult mitmesuguste sidusrühmadega. Kõigi nende tegevuste kokkuvõte on esitatud kokkuvõtlikus aruandes, mis avaldatakse koos käesoleva soovitusel ettepanekuga⁴⁸. Konsulteerimine andis rohkem teavet, ilma et algatuse üldeesmärgist ja raamistikust oleks oluliselt kõrvale kaldunud. Seda teavet võeti ettevalmistavas töös arvesse ja see rikastas ettepanekut täiendavate vaatenurkadega. Konsulteerimisprotsess tugines mitmele hiljutisele avalikule konsultatsioonile, nimelt neile, mis käsitlesid Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskava,⁴⁹ rohelist raamatut elanikkonna vananemise kohta⁵⁰ ja soolise võrdõiguslikkuse strateegiat⁵¹. Need konsultatsioonid tõid esile kvaliteetse, juurdepääsetava ja taskukohase alushariduse ja lapsehoiu olulisuse, eriti alateenindatud rühmade puhul, et julgustada vanemaid hooldustegevust võrdselt jagama.

Tõendite esitamise kutse avaldati [portaalis „Avaldage arvamust!“](#) ja see oli kättesaadav 1.–29. märtsil 2022. Kokku saadi 123 märkust, millest enamik (52 %) olid vabatahtlikult ning ülejäänud ametiasutustelt, ettevõtjate ühendustelt, ELi kodanikelt, ametiühingutelt ja teadusasutustelt. Märkused keskendusid hooldusteenuste juurdepääsetavusele, taskukohasusele ja kvaliteedile, hooldustöötajatele, sotsiaal-majanduslikule ja territoriaalsele ebavõrdsusele ning soolisele mõõtmele.

⁴⁸ Komisjoni talituste töödokument, konsulteerimise kokkuvõte, SWD(2022) 440.

⁴⁹ Komisjon sai 1 041 kordumatut kirjalikku märkust. 67,5 % märkustest saadi üksikisikutelt. Paljud kodanikud, eriti puuetega inimesed ja hoolduskohustusi täitvad naised, kasutasid võimalust kirjeldada oma isiklikku olukorda: [SWD\(2021\) 46 EN autre document travail service part1 v8 \(2\).pdf](#).

⁵⁰ Avalikule konsultatsioonile saadi kokku 473 vastust. 133 vastust saadi üksikisikutelt. Pikaajalist hooldust arutati seoses eakate iseseisvuse ja nende koduhoolduse tagamisega, mis tekitab uusi töövõimalusi ja oskuste vajadusi. Peale selle rõhutati vajadust tunnistada mitteametlike hooldajate pensioniõigusi. Vt „Roheline raamat elanikkonna vananemise kohta. Avaliku konsultatsiooni faktide kokkuvõte“: [090166e5de9b0583.pdf](#).

⁵¹ Konsultatsioon oli veebis kättesaadav 8. märtsist kuni 31. maini 2019. Saadi 1 335 vastust, neist 73 % (970 vastust) ELi kodanikelt. Vastajatelt küsiti eelkõige, milliseid konkreetseid eesmärke nad peaksid esmatähtsaks ELi meetmete puhul, millega suurendatakse naiste osalemist tööturul. https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12114-Gender-equality-strategy-2020-2024/public-consultation_et.

Mõned sidusrühmad olid juba kutsunud üles lähenema alusharidusele ja lapsehoiule strateegiliselt ja terviklikult.

Euroopa Parlament on korduvalt kutsunud üles rakendama terviklikku lähenemisviisi hooldusele, toetades Barcelona eesmärkide läbivaatamist erilise rõhuasetusega vajadusel võtta sihikule puuetega lapsed⁵². Oma hiljutises aruandes Euroopa hooldusstrateegia kohta, mis võeti vastu 5. juuli 2022. aasta täiskogu istungil, väljendas Euroopa Parlament heameelt Barcelona eesmärkide eelseisva läbivaatamise üle ning rõhutas alushariduse ja lapsehoiu olulisust naiste tööturul osalemise hõlbustamiseks ja soolise hooldus-, palga- ja pensionilõhe kaotamiseks⁵³.

Euroopa Parlamendi tööhõive- ja sotsiaalkomisjon ning naiste õiguste ja soolise võrdsuslikkuse komisjon korraldasid omaalgatuslikku aruannet „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“ ette valmistades 24. märtsil 2022 **ühisistungi**. Euroopa Parlamendi liikmed avaldasid Euroopa hooldusstrateegia üle heameelt ning rõhutasid eelkõige praegu alarahastatud ja tööjõunappuses oleva hooldussektori potentsiaali töökohtade loomisel. Paremad töötingimused võivad edendada soolist võrdsuslikkust, samal ajal kui haridusel ja koolitusel on keskne roll töötajate kvalifikatsiooni ja professionaalsuse tagamisel. Rõhutati ka vajadust teha edusammude üle järelevalvet ja võtta arvesse liikmesriikide pädevust selles poliitikavaldkonnas.

Üleskutse vaadata läbi Barcelona eesmärgid ja järgida terviklikku lähenemisviisi on korduvalt esitanud ka **Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee (EMSK)** mitmes arvamuses,⁵⁴ milles ta rõhutas vajadust investeerida rohkem kõigile perekondadele mõeldud kvaliteetsetesse, taskukohastesse ja kättesaadavatesse hooldusteenustesse ja -asutustesse. Samuti kutsus ta üles suunama investeringud sotsiaalsesse taristusse, eelkõige alusharidusse ja lapsehoiu ning pikapäevarühmadesse, ja muutma lapsehoiu käsitlevad Barcelona eesmärgid ambitsioonikamaks ning hõlmama ka teiste ülalpeetavate hooldust.

Nõukogu rõhutas, et oluline on käsitleda soolist palgalõhet ja soolist hoolduslõhet koos,⁵⁵ sest need on mõlemad suuresti teineteisest sõltuvad ja teineteist tugevdavad nähtused. Nõukogu kutsus ka üles tegema pikaajalisi avaliku sektori investeringuid kvaliteetsetesse, taskukohastesse ja juurdepääsetavatesse hooldusasutustesse ja -taristutesse ning arendama hooldusoskusi ja hooldusteenuseid. Nõukogu tegi komisjonile ettepaneku esitada läbivaadatud Barcelona eesmärgid, et suurendada liikmesriikide vahel ülespoole suunatud majanduslikku ja sotsiaalset lähenemist kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuteenuste osutamisel,⁵⁶ ning rõhutas kõigi laste õigust mittediskrimineerivale juurdepääsule sellistele põhiteenustele nagu alusharidus ja lapsehoiu⁵⁷.

⁵² Nt Euroopa Parlamendi 15. detsembri 2021. aasta resolutsioon naiste ja meeste võrdsuslikkuse kohta Euroopa Liidus ajavahemikus 2018–2020 (2021/2020(INI)).

⁵³ Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsioon „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“ (2021/2253(INI)).

⁵⁴ Nt EMSK arvamus „Sooline võrdsuslikkus Euroopa tööturgudel“, (SOC/586-EESC-2018); EMSK arvamus, „Töötavate lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalustamine“, (SOC/529-EESC-2018); EMSK arvamus „Soolise võrdsuslikkuse teemad“ (SOC/610-EESC-2018); EMSK arvamus sotsiaalõiguste samba tegevuskava kohta (SOC/679-EESC-2021).

⁵⁵ Nõukogu järeldused soolise palgalõhe kaotamise kohta „Tasustatud töö ja tasustamata hooldustöö väärtuse hindamine ja jaotus“, 13584/20, 2.12.2020.

⁵⁶ [Nõukogu järeldused COVID-19 sotsiaal-majandusliku mõju kohta soolisele võrdsuslikkusele. 8884/21, 14.6.2021, lk 1–26.](#)

⁵⁷ [Nõukogu järeldused Euroopa Liidu lapse õiguste strateegia kohta. 10024/22, 9.6.2022, lk 3.](#)

Soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamise kõrgetasemelise töörühma 2022. aasta jaanuari koosolekul andsid liikmesriigid hooldusstrateegia ettepaneku kohta üldiselt positiivset tagasisidet. Nad nõustusid eelkõige vajadusega tagada teenuste juurdepääsetavus, kvaliteet ja taskukohasus, parandada hooldussektori töötingimusi, kaaluda muu hulgas alushariduse ja lapsehoiu hariduslikku aspekti ning võidelda hooldusega seotud soolise stereotüüpiseerimise vastu.

Liikmesriikide esindajatega **sotsiaalkaitsekomitees (17. märtsil 2022) ja tööhõivekomitees (1. aprillil 2022)** peetud **eelaruteludel** tõid liikmesriigid palju näiteid ja jagasid häid riigisiseseid tavasid ning väljendasid esialgset üldist nõustumist algatuse üldeesmärgi, probleemianalüüsi ja kavandatud poliitikaeesmärkidega. Mitu liikmesriiki märkisid, et algatuse väljatöötamisel tuleks täielikult austada liikmesriikide pädevust, võtta arvesse ka liikmesriikide olude ja hooldussüsteemide ülesehituse erinevusi ning vältida halduskoormust. Samuti rõhutati ELi rahastamise, vastastikuse õppimise toetamise ja tõendusbaasi parandamise olulisust.

13. septembril 2021 võttis meeste ja naiste võrdsete võimaluste **nõuandekomitee** vastu arvamuse „The care gap in the EU: a holistic and gender-transformative approach“ (Hoolduslõhe ELis: terviklik ja ümberkujundav sootundlik lähenemisviis)⁵⁸. Arvamuses toetati lastele mõeldud kvaliteetsete hooldus- ning alusharidus- ja lapsehoiuteenuste kättesaadavamaks ja taskukohasemaks muutmist, Barcelona eesmärkide ambitsioonikuse suurendamist ja kestliku pikaajalise hoolduse poliitikaraamistiku kehtestamist ELi rahastamise abil, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastu osaks olevate riiklike taaste- ja vastupidavuskavade abil.

Algatuse eri elementide põhjalikumaks käsitlemiseks peeti mitu **suunatud konsultatsiooni sidusrühmadega, eelarutelu ja ärakuulamist**.

Komisjon korraldas 11. märtsil 2022 **strateegilise dialoogi** rohkem kui 50 kodanikuühiskonna organisatsiooniga. Kodanikuühiskonna organisatsioonid avaldasid heameelt Barcelona eesmärkide läbivaatamise üle ja nõustusid komisjoni tuvastatud probleemidega. Nad rõhutasid vajadust hinnata osalemise takistusi: analüüsida osalemismäärade täpsemat jaotust (nt rändetaustaga lapsed, puuetega lapsed jne); seada lapsed ja nende tervislik areng poliitika keskmesse; edendada investeeringuid puuetega lastele suunatud väikelapseas sekkumise teenuste süsteemidesse kui meetmesse, millega edendada nende osalemist alushariduses ja lapsehoiuses ning seega nende emade osalemist tasustatud töös.

7. aprillil 2022 korraldati **sihtotstarbeline ärakuulamine ELi tasandi sotsiaalpartneritega**. Sotsiaalpartnerid olid 2020. aasta detsembris juba esitanud ELi lapsehoiusesid käsitleva ühisavalduse, milles rõhutati, et kättesaadavad, juurdepääsetavad, taskukohased ja kvaliteetsed lapsehoiuasutused on hädavajalikud vanemate, eriti emade töötamiseks. Sotsiaalpartnerid kutsusid ka üles Barcelona eesmarke läbi vaatama, et edendada sektoris töötamise väärtust, ja tagama häid töötingimusi, sealhulgas tugevdama kollektiivlääbirääkimisi ning tagama kvaliteetseid ja stabiilseid töökohti, õiglast palka ja piisavat sotsiaalkaitset. Samuti kutsusid nad üles võtma meetmeid, et meelitada sektorisse töötajaid, eriti mehi. Neid seisukohti kinnitati aprillis sotsiaalpartnerite ärakuulamisel. Sotsiaalpartnerid rõhutasid eelkõige integreeritud elutsükli põhise lähenemisviisi vajadust ning vajadust suurendada

---

⁵⁸ Meeste ja naiste võrdsete võimaluste nõuandekomitee, „The care gap in the EU: a holistic and gender-transformative approach“, 13. september 2021, [opinion_care_gap_2021_en.pdf \(europa.eu\)](https://european-council.europa.eu/media/en/press-communications/infographic/interim-conclusions-2021-09-13.pdf).

investeeringuid sektorisse ja muuta see töötajatele atraktiivsemaks, võttes arvesse demograafilisi muutusi ja majandusväljavaateid.

- **Ekspertarvamuste kogumine ja kasutamine**

Komisjon tugines käesoleva algatuse tõendusbaasina oma Teadusuuringute Ühiskeskuse ja väliseksperptide eksperditeadmistele. Asjaomane teave tehakse koos käesoleva soovitusel ettepanekuga üldsusele kättesaadavaks.

Teadusuuringute Ühiskeskus esitas põhjaliku ülevaate sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika võrdlusandmetest, et kontrollida näitajate täiustamise ja liikmesriikide tasandil mõõtmise usaldusväärsemaks muutmise teostatavust⁵⁹. Teadusuuringute Ühiskeskus simuleeris ka asjakohaste näitajate eri sihttasemete võimalikku mõju naiste osalemisele tööturul, tuginedes EUROMODi mudelile⁶⁰. Samuti telliti erialakirjanduse analüüs, et saada ülevaade tõhusatest lapsehoiureformidest liikmesriikides⁶¹.

Peale selle esitas eksperdirühm,⁶² mis koosneb 15 liikmest, sealhulgas üksikeksperdid ning Euroopa Hariduse ja Kultuuri Rakendusameti (EACEA), EIGE, Eurofoundi, ILO, OECD ja UNICEFi esindajad, teave selle kohta, millised on alusharidusele ja lapsehoiule lähenemisviisi ning alushariduse ja lapsehoiu tööjõutingimuste ja kvaliteedi hetkeolukord ja erinevused liikmesriikide vahel. Nad esitasid teavet ka meetmete kohta, millega suurendada alushariduses ja lapsehoiuses osalemist, eelkõige ebasoodsatest oludest pärit laste puhul, ning elementide kohta, mis on olulised ülespoole suunatud majandusliku ja sotsiaalse lähenemise suurendamiseks.

- **Põhiõigused**

Barcelona eesmärkide läbivaatamine aitab saavutada naiste ja meeste võrdõiguslikkust kõigis valdkondades, sealhulgas tööhõive, töö ja palk. See aitab kaitsta igat õigust haridusele, kõigi laste õigust heaoluks vajalikule kaitsele ja hoolitsusele ning perekonna õigust majanduslikule kaitsele (Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklid 23, 14, 24 ja 33).

4. MÕJU EELARVELE

Ettepanekul ei ole finantsmõju ELi eelarvele.

5. MUU TEAVE

- **Järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Euroopa Komisjon jätkab Euroopa poolaasta raames järelevalve tegemist Barcelona eesmärkide üle, mis on peamine vahend naiste tööturul osalemise ja soolise võrdõiguslikkuse üle järelevalve tegemiseks, sealhulgas riikide aruannetes esitatud analüüsi ja riigipõhiste soovituste kaudu, kui see on asjakohane. Peale selle hõlmab ta hindamisel kõigi laste alushariduses ja lapsehoiuses osalemise ajamahukust (osaletud tundide arv nädalas) ja eri

⁵⁹ Flisi, S., Blasko, Zs. ja Stepanova, E., „Indicators for early education and care. Reconsidering some aspects of the Barcelona target“, Teadusuuringute Ühiskeskuse teadus- ja poliitikaaruanne, 2022.

⁶⁰ Narazani, E., Agúndez García, A., Christl, M., Figari, F., „Impact on female employment of revising the Barcelona targets for childcare (GENDERMOD)“, Teadusuuringute Ühiskeskuse maksustamist ja struktuurireforme käsitlev töödokument, 2022.

⁶¹ Nieuwenhuis, R., Yerkes, M., Backman, L., Strigén, J., „Early Childhood Education and Care (ECEC): A focused review of reform impact studies“, Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2022.

⁶² [Komisjoni eksperdirühmade ja teiste sarnaste üksuste register \(europa.eu\)](https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&init=1&language=en&plugin=1).

rühmadest pärit, sealhulgas vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste ning – kui see on võimalik – puuetega laste, rändetaustaga laste, roma laste ja muude asjakohaste rühmade osalemist, võttes arvesse laste vanust ja riikide eripärasid.

Lisaks tehakse soovitus rakendamise üle järelevalvet komisjoni iga-aastase soolise võrdõiguslikkuse aruande ja soolise võrdõiguslikkuse strateegia järelevalveportaali⁶³ abil.

Eesmärkide läbivaatamine hõlmab Barcelona eesmärkide saavutamiseks olulisi lisamõõtmeid (juurdepääsetavus, taskukohasus ja kvaliteet). Kui nende mõõtmete kohta on olemas näitajad, lisatakse need soolise võrdõiguslikkuse strateegia järelevalveportaali ja iga-aastasess soolise võrdõiguslikkuse aruandesse.

Asjassepuutuvate ELi tasandi andmete kättesaadavuse, ulatuse ja asjakohasuse suurendamiseks kutsutakse liikmesriike käesoleva soovitusega üles arendama või parandama andmete kogumist mitmes soovitus rakendamise seotud valdkonnas. Liikmesriigid peaksid märgatavalt parandama andmete kogumist laste osalemise kohta alushariduses ja lapsehoiuis, sealhulgas haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit laste puhul.

Komisjon avaldab soovitus rakendamise hetkeolukorrast ülevaate andmiseks viie aasta jooksul põhjaliku aruande, mis põhineb Barcelona eesmärkidel ja kõikidel asjakohastel mõõtmel, sealhulgas liikmesriikide poliitikameetmete ja hea tava näidetel.

---

⁶³ Euroopa Komisjon, soolise võrdõiguslikkuse strateegia järelevalveportaal on kättesaadav aadressil [ges-monitor.page.main \(europa.eu\)](https://ges-monitor.page.main.europa.eu).

Ettepanek:

NÕUKOGU SOOVITUS

Barcelona eesmärkide läbivaatamise kohta alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292 koostoimes artikli 153 lõike 1 punktiga i,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut

ning arvestades järgmist:

- (1) Naiste tööturul osalemist takistavate tegurite kõrvaldamiseks püstitas Euroopa Ülemkogu 2002. aastal lastehoiu valdkonnas Barcelona eesmärgid, mida on kaks: alushariduses ja lapsehoius peaks osalema 33 % alla kolmeaastastest lastest ja 90 % lastest alates kolmandast eluaastast kuni kohustusliku koolieani⁶⁴. Kuigi liidus keskmiselt on need eesmärgid saavutatud, püsivad liikmesriikide vahel ja nende sees märkimisväärsed erinevused, eelkõige madalama sissetulekuga leibkondadest pärit laste ja kõige nooremate laste puhul.
- (2) Käesoleva soovitus eesmärk on julgustada liikmesriike suurendama alushariduses ja lapsehoius osalevate laste arvu, et hõlbustada naiste osalemist tööturul ning soodustada kõikide laste, kuid eelkõige haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit laste sotsiaalset ja kognitiivset arengut.
- (3) Laste, eriti aga väga väikeste laste eest hoolitsemise kohustus takistab märkimisväärselt naiste osalemist tööturul. 2021. aastal korraldatud tööjõu-uuringus märkis 27,9 % 25–49aastastest mittetöötavatest naistest, et laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest hoolitsemine on peamine põhjus, miks tööd ei otsita, võrreldes vaid 8,0 %ga meestest; 2019. aastal ehk enne pandeemiat olid need arvud vastavalt 32,6 % ja 7,6 %⁶⁵. Samal ajal oli alla kuueaastaste lastega 25–49aastaste meeste tööhõive määr 90,1 %, naiste oma aga 67,2 %. Tasustamata hoolduskohustused hoiavad Euroopas tööturult eemal umbes 7,7 miljonit naist, võrreldes ainult 450 000 mehega.
- (4) Samuti peavad naised tõenäolisemalt kohandama oma töökorraldust hoolduskohustuste järgi ning sellel ei ole mitte ainult pikaajaline mõju nende karjäärile, vaid see suurendab ka soolist palga- ja pensionilõhet. Töötavad naised kulutavad majapidamistöodele ja otsesele hooldusele iga päev keskmiselt 90 minutit rohkem kui töötavad mehed. Soolise ebavõrdsuse vähendamine tööhõives on majanduslikult selgelt põhjendatud, sest see aitab kaasa majanduskasvule ja avaldab tõenäoliselt positiivset mõju tootlikkusele. Peale selle on soolise ebavõrdsuse

⁶⁴ 15. ja 16. märtsil 2002 Barcelonas kokku tulnud Euroopa Ülemkogu (2002), SN 100/1/02 REV1.

⁶⁵ Eurostati andmebaasi tabel LFSA_IGAR, „Puuetega laste või täiskasvanute hooldamine ning muud perekondlikud või isiklikud põhjused“, tööturult eemale jäänud, kuid töötada soovivate 15–64aastaste inimeste osakaal.

kõrvaldamisel hästi tõestatud positiivne mõju vaesuse vähendamisele ja sotsiaalsele kaasatusele ning see on ka üks võimalus pidurdada tööjõu kahanemist.

- (5) Taskukohaste ja kvaliteetsete hooldusteenuste kättesaadavusel on suur positiivne mõju hooldajate, eelkõige naiste tööhõiveolukorrale. Sel ajal, kui alushariduse ja lapsehoiu pakkumine kogu liidus suurenes, vähenes sooline tööhõivelõhe 17,7 protsendilt 2002. aastal 10,8 protsendini 2021. aastal. Viimastel aastatel on edusammude hoog aga raugenud.
- (6) Euroopa sotsiaalõiguste samba alusaktides on rõhutatud soolise võrdõiguslikkuse, töö- ja eraelu tasakaalu ning alushariduse ja lapsehoiu tähtsust liidu peamiste eesmärkidena. Euroopa sotsiaalõiguste samba kohaselt tuleb tagada ja edendada naiste ja meeste võrdset kohtlemist ja võrdseid võimalusi kõigis valdkondades, sealhulgas seoses tööturul osalemise, tööttingimuste ja karjäärivõimalustega. Selles on tunnustatud ka lapse õigust kvaliteetsele ja taskukohasele alusharidusele ja lapsehoiule, õigust kaitsele vaesuse eest ning ebasoodsatest oludest pärit laste õigust erimeetmetele võrdsete võimaluste edendamiseks. Euroopa sotsiaalõiguste samba tegevuskavas on liidus 2030. aastaks seatud peamiste eesmärkide hulgas ettepanek, et selleks ajaks peaks vähemalt 78 % 20–64aastastest ELi elanikest osalema tööhõives. Selle saavutamiseks on tegevuskavas seatud eesmärk vähendada soolist tööhõivelõhet võrreldes 2019. aastaga vähemalt poole võrra, sealhulgas Barcelona eesmärkide läbivaatamise kaudu. Tegevuskavas on tõdetud, et ametliku alushariduse ja lapsehoiu pakkumise suurendamine toetaks naiste laiemat osalemist tööturul ning töö- ja eraelu paremat ühitamist. Käesoleva soovitusega täidab liit tegevuskavas võetud kohustusi.
- (7) Liidu tasandil on mõningaid Barcelona eesmärkide seisukohast olulisi elemente käsitletud mitmes soolise võrdõiguslikkuse ja tööttingimuste valdkonna soovituses ja direktiivis. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/1158⁶⁶ on loodud raamistik perepuhkuse, paindliku töökorralduse ning hoolduspuhkuse sooliselt tasakaalustatud kasutamiseks.
- (8) Alushariduse ja lapsehoiu tähtsust laste jaoks rõhutatakse mitmes liidu algatuses. Nendel poliitilistel algatustel põhineb ka käesolev soovitus. Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta⁶⁷ aitab liikmesriikidel parandada alushariduse ja lapsehoiu teenuseid ning selles on toonitatud, et sellised teenused peavad olema kaasavad, kättesaadavad, taskukohased ja kvaliteetsed. ELi lapse õiguste strateegias⁶⁸ on sätestatud ELi tegevusraamistik laste õiguste paremaks edendamiseks ja kaitsmiseks ning tunnustatud alushariduse ja lapsehoiu kasulikku mõju laste kognitiivsele ja sotsiaalsele arengule. Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitusena, millega luuakse Euroopa lastegarantii,⁶⁹ seatakse eesmärk tagada, et vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevatel lastel oleks tasuta ja

---

⁶⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1159, milles käsitletakse lapsevanemate ja hooldajate töö- ja eraelu tasakaalu ning millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2010/18/EL (ELT L 188, 12.7.2019, lk 79–93).

⁶⁷ Nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta (ELT C 189, 5.6.2019, lk 4–14).

⁶⁸ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele: „ELi lapse õiguste strateegia“, COM(2021) 142 final, 24. märts 2021, lk 1–23.

⁶⁹ Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14–23).

tegelik juurdepääs põhiteenustele, sealhulgas alusharidusele ja lapsehoiule kõigis piirkondades, kaasa arvatud ääremaadel ja maapiirkondades.

- (9) Alushariduse ja lapsehoiu teenustesse investeerimisel peaksid liikmesriigid võtma peale kohtade kättesaadavuse arvesse ka muid asjaolusid, nagu osalemise kestus, vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste osakaal ning pakutavate hooldusteenuste kättesaadavus, taskukohasus ja kvaliteet. Seetõttu sätestatakse käesolevas soovitusel meetmed nende küsimustega tegelemiseks.
- (10) Selleks et hõlbustada peamiste hooldajate – kelleks on ülekaalukalt naised – osalemist tööturul, peaks alushariduse ja lapsehoiu tundide arv olema piisav, et võimaldada lapsevanematel tasustatava tööga sisuliselt tegeleda. Lapse osalemist tuleks julgustada, võttes arvesse lapse parimaid huve. Kui laps ei osale veel alushariduses või lapsehoiuis täisajaga, peaksid mõlemad vanemad kasutama direktiiviga (EL) 2019/1158 ette nähtud õigust perepuhkusele ja paindlikule töökorraldusele, nagu osalise tööajaga töö, paindlik tööaeg ja kaugtöö, et tagada hoolduskohustuste võrdne jagunemine ning võimaldada lapse kasvades järk-järgult pikendada tema alushariduses või lapsehoiuis osalemise aega. Arvestades selle mõõtme tähtsust, tuleks laste alushariduses ja lapsehoiuis osalemise jälgimisel silmas pidada ka osalemise kestust.
- (11) Peale selle põrkuvad väheste kutseoskustega või väikese sissetulekuga leibkondadest pärit naised, kes kasvatavad lapsi, suuremate takistustega koolitusel osalemisel ja töö leidmisel ning nad on vähem motiveeritud (taas) tööle asuma, kuna nende laste osalemist alushariduses ja lapsehoiuis takistavad rahalised ja mitterahalised piirangud. Haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit laste suurema osalemise soodustamine kaasavas alushariduses ja lapsehoiuis aitaks nende emadel tööle naasta. Eriti keeruline on puudega naiste ja puudega lapsi kasvatavate naiste olukord.
- (12) Alushariduses või lapsehoiuis osalemine on lapsele mitmes mõttes kasulik. Tõendid näitavad, et kvaliteetsel alusharidusel ja lapsehoiul on oluline roll lapse kognitiivse, sotsiaalse ja haridusliku arengu toetamisel juba varases eas. Lähtudes nõukogu 22. mai 2019. aasta soovitusel kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuisüsteemide kohta, võib alushariduses või lapsehoiuis osalemine olla tulemuslik vahend võrdsete haridusvõimaluste saavutamiseks selliste ebasoodsas olukorras olevate laste jaoks, nagu puude või erivajadusega lapsed, vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevad lapsed, rändetaustaga lapsed, pagulaslapsed, roma päritolu või muudest vähemusrühmadest pärit lapsed, ebapiisava hooldustaristuga ääremaadel ja maapiirkondades elavad lapsed ning asendushooldusel olevad lapsed.
- (13) Nõukogu soovitusel, millega luuakse Euroopa lastegarantii,⁷⁰ ning nõukogu soovitusel romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta⁷¹ on rõhutatud, et võrdne juurdepääs kvaliteetsele ja kaasavale alusharidusele ja lapsehoiule on võtmetähtsusega sotsiaalse tõrjutuse edasikandumise katkestamisel ja võrdsete võimaluste tagamisel ebasoodsas olukorras olevate laste jaoks. Euroopa lastegarantii jaoks paluti liikmesriikidel esitada üheksa kuu jooksul pärast soovitusel vastuvõtmist riiklikud kavad soovitusel rakendamiseks. Selliste laste osalemise määr on siiski märkimisväärselt madalam, eriti kõige nooremate laste hulgas, mis võib hiljem kaasa tuua kehvemad haridustulemused ja kõrge koolist väljalangemise, eelkõige roma või

⁷⁰ Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14).

⁷¹ Nõukogu 12. märtsi 2021. aasta soovitus romade võrdõiguslikkuse, kaasamise ja osalemise kohta (ELT C 93, 19.3.2021).

rändetaustaga laste ning vanemliku hoolitsuseta laste puhul. Alushariduses ja lapsehoiuse osalemine on oluline ka Ukraina sõja eest põgenevatele lastele, nagu ka muudele lastele, kes soovivad või saavad liiduse kaitset. Kõigile neile potentsiaalselt haavatavas olukorras olevatele lastele tuleks tagada võrdne juurdepääs üldistele kaasavatele ja segregeerimata alushariduse ja lapsehoiuse teenustele.

- (14) Puudega lastel on samuti õigus osaleda tavalises alushariduses ja lapsehoiuse teistega võrdsetel alustel. Pooli puudega lastest hooldavad ainult nende vanemad. Seetõttu on oluline tagada, et alusharidus ja lapsehoiuse oleks kättesaadav, kaasav ja kombineeritud sihipäraste meetmetega, mis aitavad rahuldada konkreetseid vajadusi, sealhulgas selliste meetmete abil, mis võimaldaksid kõrvaldada tõkkeid ja segregeerimist, varustada töötajad vajalike oskustega ning palgata sihtotstarbelisi töötajaid, et rahuldada individuaalseid vajadusi ja vajaduse korral koostada personaalseid õppekavasid.
- (15) Alushariduse ja lapsehoiuse kõrge kvaliteet on oluline tagamaks, et selles osalemine on lapsele kasulik. Kuigi alushariduse ja lapsehoiuse kvaliteeti ei saa üheselt määratleda ega mõõta, on selle põhiolemuseks täiskasvanute ja laste vahelise suhtluse kvaliteet, olenemata kehtivast alushariduse ja lapsehoiuse süsteemist. Liikmesriigid peaksid tagama kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiuse, võttes arvesse mõõtmeid, mis on sätestatud 22. mai 2019. aasta soovitusel kvaliteetsete alushariduse- ja lapsehoiuse süsteemide kohta, nagu alushariduse ja lapsehoiuse teenuste kättesaadavus, töötajate kvalifikatsioon ja töötingimused, õppekava, seire ja hindamine ning juhtimine ja rahastamine. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellistele küsimustele, nagu laste arv töötaja kohta, töötajate kvalifikatsioon ja pidev kutsealane koolitus.
- (16) Alushariduse ja lapsehoiuse kvaliteet on oluline tegur ka usalduse loomisel lapsevanemate ning haridus- ja hooldusasutuste vahel ning seega aitab see suurendada alushariduses ja lapsehoiuse osalevate laste arvu.
- (17) Alushariduse ja lapsehoiuse teine oluline mõõde on kättesaadavus. Selle juures on tähtsad piisav taristu ja vastuvõtuvõime ning lahtiolekuajad. Peale selle eeldab see vanemate erivajadustega arvestamist ning abi keerukamate haldusmenetlustega toimetulemiseks. Haldusmenetlustega toimetulekut tuleks toetada eri vormides, pakkudes muu hulgas keelelist ja digitaalset tuge eelkõige haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit rühmadele, kellel digitaalsed vahendid näiteks puuduvad või nad ei oska neid kasutada. Samuti hõlmab see puudega inimeste, sealhulgas laste, vanemate ja spetsialistide jaoks ette nähtud ligipääsetavusnõudeid, mis on sätestatud direktiivi (EL) 2019/882 I ja III lisas.
- (18) Seejuures hõlmab ligipääsetavus töötajate ja spetsialistide kutseoskuste parandamist, et nad saaksid puude või erivajadusega lapsi tavakoolides ja segregeerimata asutustes piisavalt toetada. Liikmesriigid peaksid tagama, et alushariduse ja lapsehoiuse teenuste kasutamist takistavad tõkked kõrvaldatakse ja nende tekkimist välditakse, sealhulgas puudega inimeste puhul, ning et alushariduse ja lapsehoiuse teenused oleksid tõeliselt kaasavad.
- (19) Ligipääsetavuse tagamisel tuleks arvesse võtta piirkondlikke erinevusi. Osalemist võib takistada pikk pendelrändeaeg, mida põhjustavad pikad vahemaad, transpordiühenduste puudumine või vähesus või liiklusummikud. Piisavate kohalike alushariduse ja lapsehoiuse teenuste puudumise tõttu on eriti ebasoodsas olukorras ääremaad ja maapiirkonnad. Sellised piirkondlikud erinevused võivad teenuste taskukohasust veelgi vähendada. Seepärast on oluline võtta liikuvuskavades arvesse

alushariduse ja lapsehoiu teenuste kasutajate erinevat tausta ning lisada hindamise ja järelevalve eesmärgil kogutavate andmete hulka territoriaalse katvuse näitaja.

- (20) Paljudes liikmesriikides on alushariduse ja lapsehoiu teenuste suured kulud endiselt oluliseks takistuseks nende kasutamisele. Eurostati andmed näitavad, et kuluteguril on paljudes riikides oluline roll vanemate otsuses mitte kasutada ametlike lastehoiuteenuseid, eelkõige vaesusohus olevate leibkondade puhul. 2016. aasta sissetulekuid ja elamistingimusi käsitleva ELi statistika kohaselt ei kasuta 13 % vanematest lapsehoiuteenuseid nende maksumuse tõttu⁷² ning 11 %-l on mõõdukaid või suuri raskusi nende võimaldamisel⁷³. Need protsendid on enam kui kaks korda suuremad ehk vastavalt 28 % ja 27 % vaesusohus olevate leibkondade puhul. Teadusuuringud näitavad kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu suurt majanduslikku, sotsiaalset, hariduslikku ja arengualast kasu. Seega aitab taskukohane alusharidus ja lapsehoid naistel tööturul osaleda, sellel on aga omakorda positiivne pikaajaline kasvatuslik mõju lapse haridusele juba varasest east ning see paneb aluse positiivsele suhtumisele õppimisse kogu elu jooksul ega piirdu ainult konkreetsete lastega, vaid ulatub kogu ühiskonda. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama, et alushariduse ja lapsehoiu kulud oleksid proportsionaalsed leibkonna sissetulekuga ega takistaks alushariduse ja lapsehoiu teenuste kasutamist. Peale selle peaksid liikmesriigid võtma arvesse ka muid alushariduse ja lapsehoiu teenuste kasutamisega seotud kulusid, nagu transport, rõivad ja hooldusolukorras vajalik varustus.
- (21) Üks viis tagada kättesaadav ja taskukohane kvaliteetne alusharidus ja lapsehoid on kehtestada sellele seaduslik õigus, mis tähendab, et ametiasutused tagavad koha kõigile lastele, kelle vanemad seda taotlevad, olenemata nende tööhõivest, sotsiaal-majanduslikust olukorrast või perekonnaseisust. Enamikus liikmesriikides on selline õigus juba olemas, kuid selle ealine alampiir on väga erinev. Ideaaljuhul peaks lapsel olema seaduslik õigus kohale alushariduses või lapsehoius kohe pärast vanemate piisavalt tasustatud perepuhkuse lõppu.
- (22) Kvaliteetse, kättesaadava ja taskukohase alushariduse ja lapsehoiu võimaluste suurendamine perede jaoks ning töötingimuste ja palkade parandamine selles sektoris on eelduste kohaselt ka majanduslikult kasulik. Samal ajal saab alusharidusse ja lapsehoiu tehtavate investeeringute fiskaalset jätkusuutlikkust optimeerida, hinnates nende mõju riigi rahandusele ning korrapäraselt jälgides ja pidevalt parandades kulutasuvust, tuginedes parimatele tavadele, sealhulgas riigi rahanduse üldise jätkusuutlikkusega kooskõlas olevate rahastamismehhanismide tõhusale ülesehitusele.
- (23) Lapsevanemate jaoks on väga oluline, et alushariduse ja lapsehoiu kohta saaks leida kergesti teavet internetist või mujalt. See puudutab teavet sobivate teenuste saamise õiguse ja nende kättesaadavuse, juurdepääsutingimuste ning vajaduse korral rahalise toetuse saamise õiguse kohta.

---

⁷² Allikas: Euroopa Liidu sissetulekute ja elamistingimuste statistikasüsteemi (EU-SILC) 2016. aasta lisaküsimustik teenuste kättesaadavuse kohta: [ilc_ats04](#) „Lapsed leibkonna liigi, sissetulekurühma, linnastumise määra ja ametlike lapsehoiuteenuste kasutamata jätmise peamise põhjuse järgi“ (väljavõtte kuupäev 20.6.2022).

⁷³ Allikas: Euroopa Liidu sissetulekute ja elamistingimuste statistikasüsteemi (EU-SILC) 2016. aasta lisaküsimustik teenuste kättesaadavuse kohta: [ilc_ats03](#) „Ametlike lastehoiuteenuseid kasutavad lapsed leibkonna liigi, sissetulekurühma, linnastumise määra ja ametlike lastehoiuteenuste kasutamise jõukohasuse astme järgi“ (väljavõtte kuupäev 20.6.2022).

- (24) Vähene teadlikkus lapsevanemate ja laste õigustest seoses alushariduse ja lapsehoiuga ning selle suurest mõjust edasistele õpitulemustele on lisatakistus teenuste kasutamisel ning see mõjutab ka naiste osalemist tööturul. Lapsevanemate varustamine õige ja põhjaliku teabega peaks aitama teha läbimõeldud ja teadlikke hooldusotsuseid.
- (25) Paljudes riikides valitseb alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas tööjõupuudus. Seda saab lahendada mitmesuguste strateegiatega, nagu töötingimuste ja karjäärivõimaluste parandamine ning piisav tasustamine, korrapärased täiendus- ja ümberõppevõimalused, loovate värbamisstrateegiate väljatöötamine ning erinevate alaesindatud rühmade, näiteks meeste või erineva kultuuritaustaga inimeste, nagu rändajate ja pagulaste kutsumine tööle alushariduse ja lapsehoiu valdkonda. Tööjõupuudujääke võiks aidata lahendada ka lihtne ja kiire kvalifikatsioonide tunnustamise kord. Näiteks on komisjoni soovitus (EL) 2022/554⁷⁴ käsitletud Ukraina sõja eest põgenejate juurdepääsu reguleeritud kutsealadele.
- (26) Õiglaste töötingimuste edendamine alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas peaks aitama leida uusi töötajaid ning samal ajal tagada, et seal töötavad inimesed on valmis ja võimelised jääma oma töökohale kuni pensionini. Samuti võib see aidata kaasa soolise segregeerimise vastu võitlemisele selles sektoris. Sellega seoses antakse alushariduse valdkonna töötajatele inimväärtete töötingimuste kujundamist käsitlevates Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni poliitikasuunistes⁷⁵ nõu, kuidas rakendada soovitusi, mis käsitlevad kutsealast arengut ja karjäärivõimalusi, asjakohast tasustamist, sealhulgas võrdset töötasu, kestlikku tööhõivet ja töötingimusi ning sotsiaaldialoogi edendamist selles sektoris.
- (27) Laste eest hoolitsemine ei lõpe nende algkooli minekuga. Laste hooldusvajadus algkoolieast edasi võib samuti piirata emade osalemist tööturul ja tööaega, kui riiklike koolisüsteemide kontekstis puuduvad piisavad, kvaliteetsed ja taskukohased lahendused laste eest hoolitsemiseks pärast tunde ja koolivaheaegadel. Kui vanemate laste eest hoolitsemise võimalused puuduvad, ei aita nooremate õdede-vendade alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavus vanematel sellegipoolest tööturul osaleda, ning see võib neid omakorda mõjutada loobuma ka nooremate laste alusharidusest või lapsehoiust. Seepärast peaksid liikmesriigid tagama piisava, kvaliteetse ja taskukohase koolivälise hoolduse. See peaks vajaduse korral hõlmama koduste ülesannete õpiabi ja toe pakkumist, eelkõige ebasoodsatest oludest pärit lastele.
- (28) Töö- ja eraelu tasakaal on paljude lapsevanemate, eelkõige naiste jaoks endiselt suur probleem. Töö- ja hoolduskohustuste tasakaalustamise keerukus on peamine põhjus, miks naised on tööturul vähem kui mehed. Sageli mõjutavad naiste ja meeste róle hoolduskohustuste täitmisel soostereotüübid. Hooletöö ebavõrdne jagunemine naiste ja meeste vahel omakorda taastoodab soostereotüüpe nii meeste kui ka naiste ametites ja rollides.
- (29) Püsivat soolist hoolduslõhet tuleks vähendada, eelkõige soodustades isade perepuhkust ja vajaduse korral paindlikku tööaega koos tasustatud ja tasustamata tööst tulenevate

⁷⁴ Komisjoni soovitus (EL) 2022/554 Venemaa sissetungi tõttu Ukrainast põgenevate inimeste kvalifikatsiooni tunnustamise kohta (ELT L 107, 6.4.2022, lk 1–8).

⁷⁵ Rahvusvaheline Tööorganisatsioon, „Meeting of Experts on Policy Guidelines on the promotion of decent work for early childhood education personnel“, kättesaadav aadressil: https://www.ilo.org/sector/Resources/codes-of-practice-and-guidelines/WCMS_236528/lang-en/index.htm

hoolduskohustuste võrdsema jagamisega vanemate vahel. Direktiivi (EL) 2019/1158 rakendamine peaks andma hoolduskohustustega töötajatele rohkem õigusi võtta perepuhkust ja taotlema paindlikku tööaega. Edasised meetmed peaksid keskenduma teadlikkuse suurendamisele nendest uutest õigustest ja järelevalvele selle üle, kas töötajad saavad neid õigusi täielikult kasutada, ilma et neid tööl ebasoodsalt koheldaks.

- (30) Hooldusvajaduste ja -piirangute paremaks mõistmiseks peaksid liikmesriigid tagama piisavalt detailsete, usaldusväärsete ja võrreldavate andmete kättesaadavuse. Arvestades et direktiiv (EL) 2019/1158 ei sisalda andmete kogumist käsitlevaid erisätteid, peaksid need andmed hõlmama perepuhkuse kasutamist, võttes arvesse töö- ja eraelu tasakaalu näitajate raamistiku metoodilist käsiraamatut, mille on välja töötanud tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee, et toetada direktiivi nõuetekohast järelevalvet ja hindamist.
- (31) Käesoleva soovitusel tehtud edusamme tuleks korrapäraselt jälgida Euroopa poolaasta, Euroopa Liidu soolise võrdõiguslikkuse aastaaruande ja soolise võrdõiguslikkuse strateegia järelevalveportaali haldamise raames. Selleks peaksid liikmesriigid pakkuma komisjonile tuge, et välja töötada ja arvutada näitaja, millega mõõta soolist hoolduslõhet, mis tähendab naiste ja meeste poolt hooldusele kulutatava aja erinevust, soolist palgalõhet ning aja kasutamist tasustatud ja tasustamata tööl, et paremini mõista nende elementide vastastikust sõltuvust ja toetada tõenditel põhineva soolise võrdõiguslikkuse ja sotsiaalpoliitika arengut. Samuti peaksid liikmesriigid jätkama jõupingutusi alushariduse ja lapsehoiu valdkonna reformide kavandamiseks ja rakendamiseks, kasutades parimal viisil ära komisjoni toetust, sealhulgas vahendeid, nagu tehnilise toe instrument, heade tavade vahetamine, asjakohased menetlused ja meetodid, andmete kogumine, sidusrühmade kaasamine ning tulemuslikum ja tõhusam institutsioonidevaheline koordineerimine ning inimressursside planeerimine, eraldamine ja kutsealane arendamine alushariduse ja lapsehoiu sektoris.
- (32) Käesolevas soovitusel mõistetakse alusharidust ja lapsehoiu kvaliteetseid alusharidus- ja lapsehoiusteeme käsitlevas nõukogu soovitusel määratletud tähenduses kui mis tahes reguleeritud korraldust, mis tagab lastele hariduse ja hoiu alates sünnist kuni kohustusliku algkoolieani, sõltumata võimalustest, rahastamisest, lahtiolekuaegadest või programmi sisust, ning hõlmab lapsehoiuasutusi ja perekondlikku päevahoidu, era- ja avaliku sektori rahastust ning koolieelset haridust ja hoidu.
- (33) Käesoleva soovitusel mõju hindamiseks peaksid komisjon ja liikmesriigid jälgima sellega seotud edusamme ja esitama selle kohta korrapäraselt aruandeid,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE: **EESMÄRK JA KOHALDAMISALA**

1. Käesoleva soovitusel eesmärk on julgustada liikmesriike suurendama alushariduses ja lapsehoiuses osalevate laste arvu, et hõlbustada naiste osalemist tööturul ning soodustada laste ning eelkõige haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit laste sotsiaalset ja kognitiivset arengut.
2. Käesolev soovitus käsitleb kõigi laste alusharidust ja lapsehoiu.

BARCELONA EESMÄRKIDE LÄBIVAATAMINE

3. Liikmesriigid peaksid julgustama naiste osalemist tööturul, pakkudes kvaliteetseid alusharidus- ja lapsehoiuteenuseid kooskõlas riiklike teenuste osutamise viisidega ning tagades, et 2030. aastaks:

- (a) osaleb alushariduses ja lapsehoiuis vähemalt 50 % alla kolmeaastastest lastest⁷⁶ ning
- (b) vähemalt 96 % lastest vanuses 3 aastat kuni kohustusliku alghariduse alguseani⁷⁷.

OSALEMISE KESTUS

- 4. Liikmesriigid peaksid soodustama laste alushariduses ja lapsehoiuis osalemise kestust tasemel, mis võimaldaks vanematel, eriti emadel sisuliselt osaleda tööturul.
- 5. Liikmesriike kutsutakse üles tagama, et laste alushariduse ja lapsehoiuis teenused oleksid kättesaadavad järgmise aja jooksul (mis võib lapse vanusega järk-järgult pikeneda):
  - (a) vähemalt 25 tundi nädalas alla kolmeaastaste laste puhul ning
  - (b) vähemalt 35 tundi nädalas üle kolmeaastaste laste puhul.

EBASOODSATEST OLUDEST PÄRIT VÕI PUUDE VÕI ERIVAJADUSEGA LASTE KAASAMINE

- 6. Liikmesriigid peaksid:
  - (a) kehtestama sihipärased meetmed, et võimaldada ja suurendada ebasoodsatest oludest pärit laste, sealhulgas vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste, samuti puude või erivajadusega laste osalemist alushariduses ja lapsehoiuis;
  - (b) kaotama alushariduses ja lapsehoiuis osalemise lõhe vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste arvu ja laste üldarvu vahel.

KVALITEET

- 7. Liikmesriigid peaksid tagama, et:
  - (a) kõigile lastele pakutavad alushariduse ja lapsehoiuis teenused on kvaliteetsed, sest see aitab suurendada vanemate usaldust nende teenuste vastu ning soodustab lapse füüsilist, sotsiaalset, emotsionaalset, kognitiivset ja hariduslikku arengut;
  - (b) riiklikud kvaliteediraamistikud, mida liikmesriike julgustatakse välja töötama kooskõlas nõukogu soovitusel kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiuisüsteemide kohta, hõlmaksid teenuste osutamist mõlemasse käesolevas soovitusel käsitletud vanuserühma kuuluvatele lastele. Riiklike kvaliteediraamistikuga tuleks eelkõige ette näha:
    - sobiv laste arv töötaja kohta ning rühmade suurus, võttes arvesse laste vanust ja nende võimalikku puuet või erivajadust, ning
    - kõigi alushariduse ja lapsehoiuis valdkonna töötajate kutseoskuste parandamine, muu hulgas nõudes neilt kõrgemat formaalhariduse taset ja

⁷⁶ Allikas: Eurostat, Euroopa Liidu sissetulekute ja elamistingimuste statistikasüsteemi (EU-SILC) 2020. aasta andmed: „Ametlikku lapsehoiuis- või alusharidusteenust kasutavad lapsed vanuserühma ja osalemise kestuse järgi – % rahvastiku igast vanuserühmast – EL“, veebipõhine andmekood: [ilc_caindformal].

⁷⁷ Allikas: Eurostat, UNESCO/OECD/Eurostati (UOE) andmekogu: „Õpilased alates 3. eluaastast kuni kohustusliku alghariduse alguseani – % vastavas vanuses elanikkonnast“, veebipõhine andmekood: [educ_uae_enra21].

tagades nende pideva kutsealase arengu piisavate ja elukestvate koolitusvõimaluste kaudu.

TERRITORIAALNE JAOTUS

8. Liikmesriigid peaksid tegelema laste ja nende perekondade probleemidega seoses juurdepääsuga sobivale haridus- või hooldusasutusele, tagades alushariduse ja lapsehoiu piisavas mahus kogu oma territooriumi ulatuses. Selleks peaksid liikmesriigid eelkõige:
- (a) asjakohaselt korraldama alushariduse ja lapsehoiu teenuste pakkumise nii linna- kui ka maapiirkondades, nii jõukates kui ka ebasoodsas olukorras olevates linnaosades ja piirkondades, võttes arvesse piirkondade eripärasid, nagu laste asustustihedus ja nende vanuseline jagunemine, ning tehes seda täielikult kooskõlas segregeerimise kaotamise ja mittediskrimineerimise põhimõtetega ning tihedas koostöös kohalike ja piirkondlike omavalitsustega;
  - (b) võtma alusharidus- ja lapsehoiuasutuste asukoha üle otsustamisel arvesse vajadust mõistliku pendelrände aja järele, eelkõige ühistransporti kasutades.

TASKUKOHASUS

9. Laste puhul, kes ei kuulu Euroopa lastegarantiid käsitleva nõukogu soovitusel kohaldamisalasse, mis tagaks neile tasuta ja tegeliku juurdepääsu alushariduse ja lapsehoiu teenustele, peaksid liikmesriigid tagama, et alushariduse ja lapsehoiu netokulud oleksid mõistlikult proportsionaalsed muude majapidamiskulude ja kasutatava tuluga, pöörates erilist tähelepanu väikese sissetulekuga leibkondadele. Eelkõige julgustatakse liikmesriike:
- (a) piirama lapsevanemate omaosaluskulusid;
  - (b) vajaduse korral kehtestama pere sissetulekuga proportsionaalseid muutuvtasusid või alushariduse ja lapsehoiu tasu piirmäära.

KÄTTESAADAVUS

10. Liikmesriigid peaksid pidevalt tegelema selliste tegurite kõrvaldamisega, mis takistavad juurdepääsu alusharidusele ja lapsehoiule. Seoses sellega tuleks eelkõige teha järgmist:
- (a) pakkuda ebatüüpilise tööajaga vanematele lahendusi töö- ja eraelu paremaks ühitamiseks;
  - (b) tegeleda üksikvanemate vajadustega;
  - (c) tagada alushariduse ja lapsehoiu kättesaadavus vanemate tööalasest seisundist olenemata ning viisil, mis toetaks nende motivatsiooni tööl käia;
  - (d) tagada puude või erivajadusega lastele ja vanematele juurdepääs hoonetele, taristule ja transpordile ning õppematerjalidele ja digitaalsetele vahenditele;
  - (e) pakkuda puude või erivajadusega lastele ja vanematele tulemuslikku tuge ning asjakohast teavet ja suhtlusvõimalusi ning eemaldada keelelisi ja kultuurilisi takistusi, et võimaldada neil käia tavakoolides ja segregeerimata asutustes;
  - (f) anda ennetavalt selget teavet alushariduses ja lapsehoius osalemise eeliste ning teenuste kättesaadavuse, taotlemise tingimuste ja haldusmenetluste kohta;
  - (g) pakkuda haldustuge lapse registreerimisel, pöörates erilist tähelepanu haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit vanematele.

11. Liikmesriigid peaksid kehtestama seadusliku õiguse alusharidusele ja lapsehoiule. Seadusliku õiguse tekkimise vanuse määramisel peaksid liikmesriigid arvesse võtma piisavalt tasustatud perepuhkuse kättesaadavust ja kestust, et vältida ajalist vahet sellise puhkuse lõpu ning alushariduse ja lapsehoiu alguse vahel.

KOOLIVÄLINE HOOLDUS

12. Peale alushariduse ja lapsehoiu peaksid liikmesriigid tagama tervikliku lähenemisviisi laste eest hoolitsemisele, võttes arvesse eri vanuses laste, sealhulgas algkooliealiste laste hooldusvajadusi, hõlbustades taskukohast ja kvaliteetset koolivälist hooldust kõigile algkoolis käivatele lastele (pärast tunde ja koolivaheajal), sealhulgas puude või haridusliku erivajadusega lastele, võttes arvesse riiklikku õppe- ja puhkeaja korraldust. See peaks hõlmama õpiabi kodutööde tegemisel, eelkõige ebasoodsatest oludest pärit või haavatavas olukorras olevate laste puhul.

TEADLIKKUS ÕIGUSTEST

13. Liikmesriigid peaksid tagama, et vanemad oleksid teadlikud oma õigustest, sealhulgas võimalikust õigusest saada lapsele koht alushariduse või lapsehoiu pakkuja juures, pidades silmas, et erinevad traditsioonid ja taustaolud võivad mõjutada inimeste teadmisi ja arusaama alusharidusest ja lapsehoiust, samuti usaldust selle vastu.
14. Liikmesriike julgustatakse lapsevanemaid ennetavalt teavitama alushariduse ja lapsehoiu kasutamise võimalustest, eelistest, kuludest ja võimalikust rahalisest toetusest. Tähelepanu tuleks pöörata järgmisele:
  - (a) vanemate vajadus saada teavet alushariduse ja lapsehoiu kohta, võttes arvesse nende oskuste, võimete, sotsiaal-majandusliku tausta ja võimaliku puudega seotud erinevusi;
  - (b) teabe kerge kättesaadavus nii internetis kui ka väljaspool seda, võttes arvesse erinevaid keelelisi vajadusi ja digivahendite olemasolu.
15. Liikmesriigid peaksid kehtestama tulemuslikud, erapooletud ja kasutajasõbralikud kaebuste esitamise menetlused, mille abil teatada probleemidest või vahejuhtumitest pädevatele asutustele.

TÖÖTAJATE TÖÖTINGIMUSED JA OSKUSED

16. Liikmesriigid peaksid tagama alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajatele õiglased töötingimused, eelkõige edendades sotsiaaldialoogi ja kollektiivläbirääkimisi ning toetades konkurentsivõimeliste palkade kujundamist selles sektoris, austades samal ajal sotsiaalpartnerite autonoomiat.
17. Liikmesriigid peaksid tegelema alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajate nappuse ja oskuste vajadustega ning eelkõige:
  - (a) parandama formaal- ja jätkuharidust ja -koolitust, et anda praegustele ja tulevastele alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajatele vajalikud oskused ja pädevused;
  - (b) looma alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas uusi karjäärivõimalusi, sealhulgas oskuste täiendamise, ümberõppe ning teavitus- ja juhendamisteenuste kaudu;
  - (c) pakkuma alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajatele häid tööalaseid väljavaateid ja karjäärivõimalusi;

- (d) võtma meetmeid, et võidelda sooliste stereotüüpide ja soolise segregatsiooni vastu ning muuta see elukutse huvipakkuvaks nii meestele kui ka naistele.

SOOLINE HOOLDUSLÕHE

18. Liikmesriigid peaksid soodustama laste eest hoolitsemise kohustuste võrdset jagamist vanemate vahel sellega, et:
- (a) võidelda soostereotüüpide vastu ja julgustada mõlema vanema tasakaalustatud kaasamist hoolduskohustuste täitmisesse võrdsetel alustel, sealhulgas teavituskampaaniate kaudu;
  - (b) edendada ja toetada peresõbralikku töö- ja puhkeaja korraldust ning julgustada mõlemat vanemat ning eelkõige mehi kasutama perepuhkust eri eluetappides.

JUHTIMINE JA ANDMETE KOGUMINE

19. Liikmesriigid peaksid tagama alushariduse ja lapsehoiu valdkonna usaldusväärse ja tulemusliku poliitilise juhtimise ning eelkõige:
- (a) tagama tiheda koostöö erinevate poliitikat kujundavate institutsioonide ning alushariduse ja lapsehoiu teenistuste vahel ning toetama koostööd teiste poliitikat kujundavate institutsioonide ja teenistustega, kes vastutavad väikelaste arengu ja hariduse eest, ning
  - (b) võtma kasutusele ja kulutõhusalt kasutama asjakohaseid ja kestlikke rahalisi vahendeid alushariduse ja lapsehoiu jaoks, sealhulgas kasutades liidu fonde ja vahendeid ning kujundades poliitikat, mis soodustab lapsehoiuteenuste kestlikku rahastamist kooskõlas riigi rahanduse üldise jätkusuutlikkusega.
20. Liikmesriigid peaksid arendama või parandama järgmiste andmete kogumist:
- (a) alushariduses ja lapsehoius osalevate laste, sealhulgas haavatavas olukorras või ebasoodsatest oludest pärit laste arv, tuginedes iga-aastasele asjakohase valimimahuga uuringule;
  - (b) tasustatud ja tasustamata töö ajakasutuse erinevused hoolduskohustusi täitvate naiste ja meeste vahel, eelistatavalt tuginedes ühtlustatud Euroopa ajakasutusuuringute standardil põhinevatele ajakasutuse uuringutele;
  - (c) perepuhkuse kasutamine sugude lõikes, tuginedes ELi ühtlustatud haldusandmetele ning töö- ja eraelu tasakaalu näitajate raamistikule, mille on välja töötanud tööhõivekomitee ja sotsiaalkaitsekomitee ühine alltöörühm;
  - (d) alushariduse ja lapsehoiu valdkonna töötajate töötingimused ning eelkõige nende soovitusel 16 ja 17 osutatud aspektid;
  - (e) alushariduse ja lapsehoiu valdkonna teenuste nappus, kättesaadavus, taskukohasus ja kvaliteet, korrapäraselt vähemalt iga kuue aasta järel; alushariduse ja lapsehoiu teenuste territoriaalne jaotus, eelkõige selleks, et hinnata piirkondlikke erinevusi, muu hulgas ääremaadel ja maapiirkondades.
21. Liikmesriigid peaksid suurendama jõupingutusi, et tagada andmete piisav detailsus nende võrdlemiseks ELi tasandil.

RAKENDAMINE, SEIRE JA HINDAMINE

22. Liikmesriigid peaksid komisjonile teatama käesoleva soovitusel rakendamiseks võetud meetmetest [ühe aasta möödumisel pärast selle vastuvõtmist].
23. Liikmesriigid peaksid tegema komisjoniga koostööd seoses komisjoni kavatsusega:

- (a) parandada andmete korrapärasest esitamist, tehes Eurostati veebisaidil ja soolise võrdõiguslikkuse strateegia järelvalveportaalis kättesaadavaks järgmised andmed:
- (1) alushariduses ja lapsehoiuis osalevate laste täiendav jaotumine vanuse ja osalemise kestuse järgi ning vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus olevate laste osalemise määr;
  - (2) Euroopa Liidu sissetulekute ja elamistingimuste statistikasüsteemi (EU-SILC) põhinäitaja „Ametlikku lapsehoiu- või alusharidusteenust kasutavad lapsed“ ja muude asjakohaste näitajate usaldusvahemikud koos osalemismääradega, et tagada aastate ja riikide vaheline võrreldavus;
  - (3) põhjalikum selgitav teave kogutud andmete kohta, eelkõige seoses selliste alushariduse ja lapsehoiu programmidega, mis on seotud nende näitajate määratlusega;
- (b) kasutada liidu rahalisi vahendeid, et toetada alushariduse ja lapsehoiu valdkonna riiklikke reforme ja investeringuid;
- (c) jälgida käesoleva soovitusel rakendamist liidus soolist võrdõiguslikkust käsitleva aastaaruande ja Euroopa poolaasta raames, esitades vajaduse korral liikmesriikidele riigipõhiseid soovitusi, ning esitada nõukogule viie aasta jooksul aruanne käesoleva soovitusel rakendamisel tehtud edusammudest;
- (d) hõlbustada sotsiaalkaitsekomitees ja tööhõivekomitees täiendavate näitajate väljatöötamist, heade tavade vahetamist ja vastastikust õppimist liikmesriikide vahel ning tehnilise suutlikkuse suurendamise meetmeid ning jätkata liikmesriikide jõupingutuste toetamist alushariduse ja lapsehoiu valdkonna reformide kavandamisel ja rakendamisel, eelkõige Euroopa haridusruumi strateegilise raamistiku ja tehnilise toe instrumendi kaudu;
- (e) julgustada liidu ameteid, nagu Euroopa Soolise Võrdõiguslikkuse Instituut ja Euroopa Elu- ja Töötingimuste Parandamise Sihtasutus, koguma korrapäraselt andmeid, töötama välja näitajaid ja korraldama analüüse soolise hoolduslõhe, soolise palgalõhe ning tasustatud ja tasustamata tööaja kasutamise, hoolduskohustusi täitvate naiste ja meeste individuaalse ja sotsiaalse tegevuse ning töökorralduse kohta kogu tööelu jooksul.

Brüssel,

*Nõukogu nimel
eesistuja*